

VOGELKIJKHUT MAGNEET VOOR NATUUR- FOTOGRAFEN

ORANJE: VEELZIJDIG DORP ONDER DE ROOK VAN ASSEN

Oranje stond ruim twee jaar geleden nationaal in de spotlights vanwege de komst van 700 asielzoekers die gehuisvest werden in het voormalig attractiepark Speelstad Oranje. Maar het ruim 100 jaar oude Drentse streekdorp is veel méér dan een reeks heftige journaalbeelden.

TEKST MARLOES DE MOOR FOTOGRAFIE JOHAN VOS

Hoe stilletjes het
op een gure zondag
ook lijkt, er is
reuring genoeg

Café Oranjestein is een kroeg om in te lijsten. Trotse Oranjenaar Gesa Eggens (60) met haar landelijke terras is een gastvrouw om te koesteren. De kleine maar hechte gemeenschap beschikt over een rijk verenigingsleven: van biljarten en klootschieten tot ringsteken en toneel spelen. En Oranje ligt ook nog eens ingeklemd tussen twee prachtige natuurgebieden: Diependal en Hijker-veld. Vogelaars komen er van heinde en verre op af.

Een uitgestorven gehucht

Een gure wind blaast door de donkere, hoge dennen, waarvan de toppen haast zwart lijken. Grimmige wolkenluchten boven uitgestrekte, modderige akkers. Te midden daarvan de markante bakstenen toren van de oude aardappelmeelfabriek van Avebe. Langs het kaarsrechte kanaal een lint witte huizen. Samen vormen ze het Drentse gehucht Oranje. Op een bedaarde zondagmiddag valt elke willekeurige voorbijganger op. Nieuwsgierig maken bewoners zich los uit hun stoel. Honden slaan luid blaffend aan. Het naastgelegen Speelstad Oranje, ooit een druk bezocht pretpark, oogt mistroostig en uitgestorven. Een klingelende vlaggenmast, groen uitgeslagen markiezen, afgebladderde verf en bordjes die in al die verlatenheid plotseling vreemd aandoen: ‘Parkeren kost geen cent. U wordt door Speelstad Oranje echt verwend.’

Bewoners in opstand

In 2015 bracht de toenmalige staatssecretaris Klaas Dijkhoff 700 asielzoekers onder in het vakantiepark bij Speelstad Oranje. Oranje verwierf er tegen wil en dank landelijke bekendheid mee. Toen Dijkhoff het aantal asielzoekers wilde verdubbelen naar 1400, kwam een deel van de bewoners daar tegen in opstand. Hun protest kreeg veel media-aandacht en het ooit zo intieme, rustige dorpje werd plotseling het middelpunt van de landelijke pers. Sindsdien zal menig een bij het dorp Oranje denken aan de boze bewoonster die de BMW van Klaas Dijkhoff blokkeerde. ‘Een dikke BMW, jongens! Een dikke BMW!’ riep ze. Een beveiligder trok de vrouw opzij, waardoor ze niet al te flatteus in de berm belandde en daarbij zicht bood op een grote, witte buik. Het filmpje ging vervolgens viral. In oktober 2017 verlieten de laatste asielzoekers de opvang en staat het vakantiepark weer leeg.

Aan “de stille kant” van het kanaal

In Oranje is alles nu weer als voorheen. Bij café en snackbar Oranjestein, dat wordt gerund door de twee broers Wim en Henk Uildriks, moet de zondag nog op gang komen. Een enkeling bestelt een patatje om mee naar huis te nemen, maar verder is er daarbinnen niemand te bekennen. In de gezellige, authentieke kroeg

1. Grasmus
2. Bosrietzanger
3. Waterral

lijkt in geen jaren iets veranderd te zijn. Sleetse tapijtjes op de tafels, olielampen aan het plafond, glas in lood boven de bar, oude schilderijen en nostalgische reclameposters aan de wand. Op de achtergrond schalt de hit *Meisjes met rode haren*. In de keuken koortsachtig gerammel met bestek en serviesgoed. Uildriks reddert heen en weer met roestvrijstalen bakken. Voor een gesprek is hij te druk, en mogelijk is hij ook een beetje murw van alle media-aandacht. ‘Ik hoef niet in een blad te staan. Daar hou ik niet zo van,’ laat hij weten. Gesa, die bij haar woonboerderij een landelijk terras en een toeristisch informatiepunt runt, is wel in voor een praatje. Vijftien jaar geleden kwam ze met haar man Jan in Oranje wonen. ‘We wandelden vaak over het Hijker-veld. Dat vonden we zo’n prachtig gebied dat we vaak tegen elkaar zeiden “Als je hier toch eens zou kunnen wonen...”’ Totdat we ineens een huis te koop zagen staan.’

Gesa en Jan kochten een woonboerderij iets buiten het dorp, met maar liefst 4750 vierkante meter grond. ‘De twee oudere mensen die het verkochten, zaten er als bange vogeltjes bij toen we binnenkwamen. Vóór ons waren twee westerlingen komen kijken. Die stapten meteen op hoge toon binnen, met opmerkingen als “Wat een oude boel!” en “We slopen dat eruit. En dat moet >

GESCHIEDENIS VAN ORANJE

Het gehucht Oranje valt onder de gemeente Midden-Drenthe en ligt als een lint aan het Oranjekanaal. Tussen 1853 en 1861 werd dit kanaal aangelegd ter ontsluiting van het veengebied ten westen van Odoorn en Bargevenen, ten oosten van Emmen.

Oranje bestond ooit uit tien boerderijen, een winkeltje en een huis op de heide. Toen in 1913 de aardappelmeelfabriek werd opgericht, leidde dat ook tot de bouw van een rijtje arbeiderswoningen, een directeurswoning, een school en een onderwijzerswoning. Sindsdien is weinig bijgebouwd of veranderd. Oranje bestaat nog steeds uit ongeveer 50 adressen. Eind jaren 70 sloot de aardappelmeelfabriek van Avebe. Die werd verkocht aan ondernemer Hennie van der Most en hij vestigde er het pretpark Speelstad Oranje met een vakantiepark ernaast. Nu de asielzoekers Speelstad Oranje hebben verlaten, heeft Van der Most plannen om er een attractiepark voor volwassenen van te maken.

VOGELKIJKHUT DIEPENDAL

In vogelkijkhut Diependal (Zwarteweg 9415, Hijken) kun je meer leren over vogels en bijzondere soorten in alle rust bekijken.

Van april tot augustus zijn op zondag tot 16.00 uur vrijwilligers aanwezig die er meer over kunnen vertellen.

Meer informatie: vogelkijkhut.nl/view/94/

Landelijk terras Oranje Buiten

Oranje 45, Oranje.

[facebook.com/OranjeBuiten](https://www.facebook.com/OranjeBuiten)

weg.” Die mensjes waren daar duidelijk nogal beduusd van. Mijn man is een echte Drent, dus zei op z'n Drents tegen hen: *Dat hej hier toch mooi ste'en.* Ze besloten toen meteen om het huis aan ons te verkopen. Het was ons gegund.’

Geen dag spijt heeft Gesa. ‘De rust is heerlijk. Wij wonen aan “de stille kant” van het kanaal, dus we zitten daar echt midden in de natuur. Ons dorp bestaat uit een hechte groep mensen, waarbij iedereen elkaar helpt. Ik herinner me bijvoorbeeld dat de buurman bij de brug meteen voor ons klaar stond, toen in 2011 mijn schoonzoon overleed. Wij moesten daarheen, maar zaten met onze drie honden. De buurman nam meteen de huissleutel aan en paste op de honden. Zo gaat dat in Oranje.’

Grasmaairaces en vlottenoptocht

Hoe stilletjes het op een gure zondag ook lijkt, er is volgens Gesa reuring genoeg. ‘We hebben een tuincentrum, een café, een visvijver, een vogelkijkhut. En wat dacht je van loonbedrijf Pomper? Dat is een miljoenenbedrijf,’ vertelt ze trots. ‘Het enige wat ontbreekt is een supermarkt, maar voor de boodschappen kunnen we twee kilometer verderop in Hoogersmilde terecht.’

Oranje beschikt bovendien over een actieve buurtvereniging die zelfs een eigen dorps huis heeft. ‘Het hele jaar door worden activiteiten georganiseerd. We hebben biljart- en dartavonden, klaverjassen, klootschieten,

muziek, toneel, grasmaairaces, ringsteken. En om de vijf jaar is hier in Oranje een grote optocht. De jeugd gaat dan met versierde vloten en bootjes het water op. Ze worden voortgetrokken door een tractor die langs de drukke kant van het kanaal rijdt. Het is altijd een groot feest met een muziekgroep en een gezellig samenzijn van alle burens.’

Oranje doet alleen op Koningsdag zijn koningsgezinde naam geen eer aan. Er gebeurt dan niet zoveel in het dorp. ‘Dat komt waarschijnlijk doordat er geen school meer is. We hebben het ooit geprobeerd met een rommelmarkt, maar daar was weinig animo voor. De meeste mensen zoeken het vertier op die dag buiten het dorp,’ vertelt Gesa.

Sinds 2014 runt ze bij haar boerderij het terras Oranje Buiten en een toeristisch informatiepunt. Ze maakt de mensen wegwijst in de omgeving en verkoopt er leuke souvenirs, kaarten en handgemaakte artikelen van regionale kunstenaars. Ook is er een fietsoplaadpunt voor elektrische fietsen. ‘Ik heb altijd in de horeca gewerkt. De leuke kanten daarvan miste ik in mijn huidige baan in de meettechniek. De juiste horecapapieren heb ik, dus het leek me leuk om dit erbij te gaan doen.’

Magische plek voor vogelaars

Gesa verwijst dan natuurlijk ook steevast naar het Hijkerveld dat achter Oranje ligt én naar de vogelkijkhut Diependal. Daar heeft de bevrogen natuurliefhebber Johan Vos (65) uit Assen altijd wel iets moois te vertellen. Hij is niet alleen natuurfotograaf, maar samen met zijn vrouw Leny ook vrijwilliger van het Drents Landschap. Van april tot augustus beheren zij op zondagen, afgewisseld met nog zes vrijwilligers, de vogelkijkhut Diependal. Johan en Leny geven er voorlichting aan het publiek, houden lijsten bij van waargenomen vogels en genieten zelf ook nog steeds volop van de rust, de vogels en de natuur.

Een bord langs het kanaal wijst naar de vogelkijkhut.

Wie vervolgens de Zwarteweg inslaat en enkele kilometers doorrijdt, treft aan het eind een magische plek die vogelaars van heinde en verre lokt.

Het laatste stuk naar de vogelkijkhut is autovrij en leidt via een hobbelig pad vol kuilen naar het gebied. Daar wentel je je in de overweldigende stilte van het natuurreservaat Diependal. Het gebied ontstond destijds op de vloeivelden van de aardappelzetmeelfabriek. De fabriek stuwde het natuurlijke afval, dat tijdens het proces overbleef, naar kunstmatige vloeimeren ten noorden van het dorp. Het bezonk en verteerde, met als gevolg dat er tijdens de broedtijd op deze drab overal grote kokmeeuwkolonies neerstreken.

De vloeivelden, die omringd zijn door dijken, werden in 1984 aangekocht door Stichting Het Drentse Landschap. Die zag wel wat in dat fraaie, vogelrijke natuurgebied. In één van de dijken is een 162 meter lange tunnel gegraven. Johan gaat voor in de duisternis. Helemaal aarde-donker is het niet, omdat nu en dan een bundel licht door de open koepels valt. De tunnel loopt tot aan het kruispunt van de dijken. Daar is een hoge observatiehut gebouwd, die je via een stalen wenteltrap kunt bereiken. 'Vanuit de hut is het mogelijk om zes meter vanaf de grond over de velden heen kijken. Zo heb je een prachtig zicht op de vogels, zonder dat je ze stoort. Door de verhoogde positie kun je bovendien mooie vluchtfoto's van voorbij vliegende vogels maken,' vertelt Johan enthousiast.

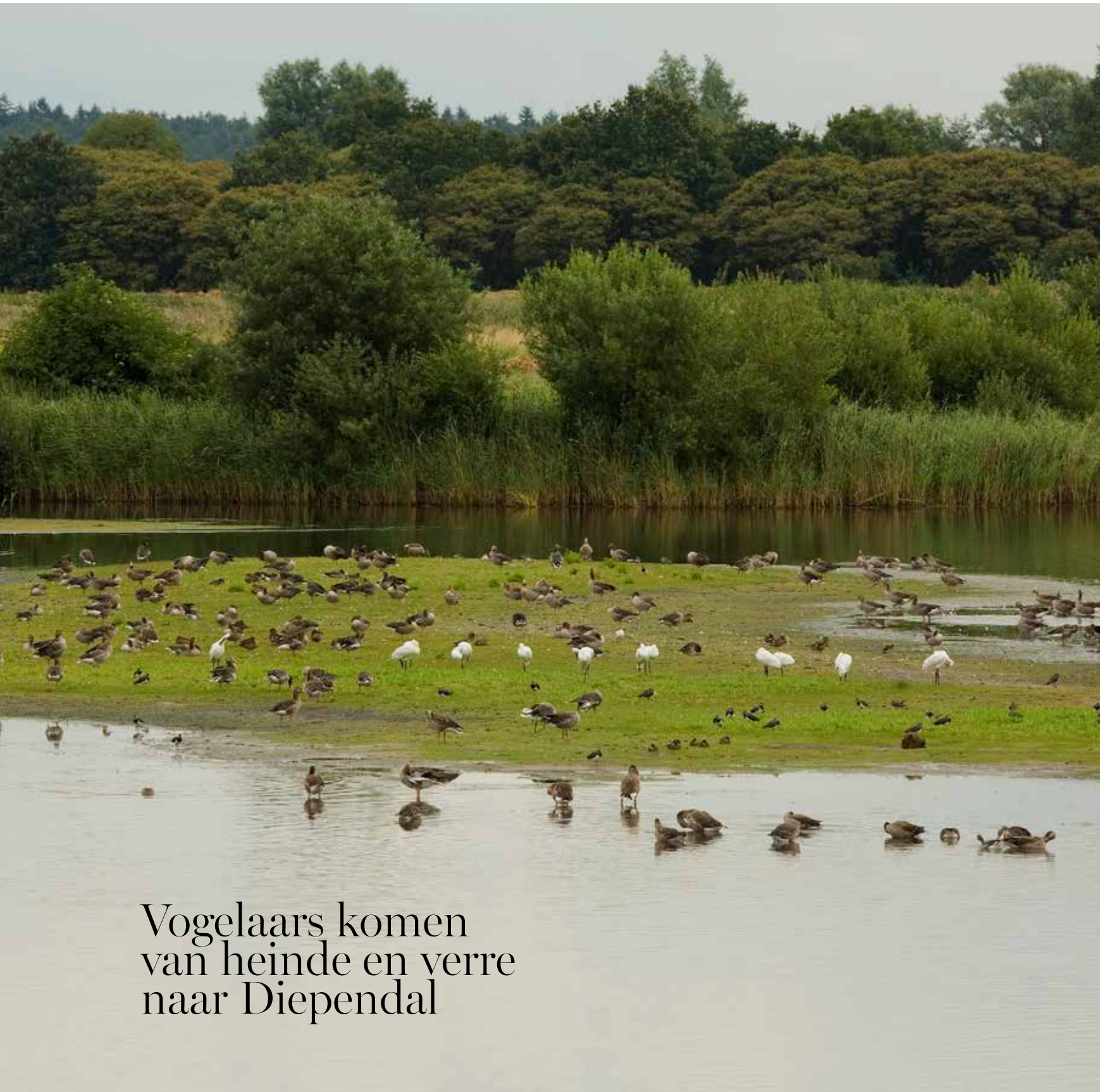
Roodhalsfuten en zomertalingen

Inmiddels komen zelfs vogelaars vanuit Duitsland, Engeland en België naar Diependal vanwege de zeldzame waarnemingen die er regelmatig worden gedaan. Getuige de vele prachtige foto's die Johan maakte, zijn er bijvoorbeeld zomertalingen, visarenden, kiekendieven, buizerds, koekoeken en roodhalsfuten te bewonderen. Hij heeft ook al eens vossen, reeën en dassen >

- 4. Zomertaling
- 5. Kleine plevier
- 6. Dodaars

Vogelaars komen
van heinde en verre
naar Diependal

voor zijn lens gehad. 'Maar dan moet je wel heel vroeg zijn.' Johan is altijd een hartstochtelijk natuurliefhebber geweest. Amper zes jaar was hij toen hij vogeleieren verzamelde. 'Ik ging op zoek naar steeds zeldzamere exemplaren. Totdat ik bedacht dat de vogels nóg zeldzamer zouden worden als ik de eieren bleef wegnemen. In plaats daarvan ben ik eieren en nesten gaan fotograferen. Dat groeide uit tot natuur-en vogelfotografie: een hobby waar ik tot op de dag van vandaag veel plezier aan beleef.'

Hoewel Johan op veel meer plekken in Drenthe vogels fotografeert, heeft de vogelkijkhut Diependal een speciale plek in zijn hart. Daar is hij het meest te vinden. Hij wijst naar de houten nok van het dak. 'In het broedseizoen worden de bezoekers hier welkom geheten door een paartje boerenzwaluwen.' De hut is volgens Johan een groot succes. 'We ontvangen gemiddeld zo'n 30 á 40 bezoekers per dag, met uitschieters naar 60. Vooral de felbegeerde roodhalsfuut trekt veel bekijks.' Om goede foto's te kunnen maken is Johan er zelf vaak al vroeg in de morgen. 'Het is zo mooi om dan de zon te zien opkomen. Ik houd vooral van de mistige ochtenden. Langzaam trekt de nevel op. Prachtig vind ik dat.'

De vos op jagerspad

Het gaat Johan echter niet zozeer om het jagen op verschillende soorten. 'Ik ben meer geïnteresseerd in het verhaal dat bij een vogel hoort. Vervolgens moet ook de compositie van de foto er helemaal bij kloppen. Nog altijd verwonder ik me over wat ik zie. Door me te verdiepen in de gedragingen van vogels, leer ik er steeds meer van.'

Johan maakte de afgelopen jaren veel bijzondere dingen mee. Zo herinnert hij zich een vos die bezig was in een rietkraag van een van de vloeivakken. 'Na ongeveer een kwartier kwam hij terug met een ganzenei in zijn bek. Nieuwsgierige schapen waren hem achterna gekomen. Ineens stonden ze oog in oog met de vos. Vanuit de hut hoorde de vos twee camera's klikken. Dat bracht hem aan het twijfelen. Hij liep heen en weer, van de ene kant van de dijk naar de andere. Dat leverde schitterende foto's op! Uiteindelijk ging hij door het riet om de kudde heen en kwam weer op de dijk terecht.'

Ook spectaculair is de visarend die ieder jaar tijdens de trek in april of in september bij Diependal langs komt en in de vloeivakken vist. Met zijn prooi strijkt hij dan neer op een dode boom, die het Drents Landschap liet plaatsen.

Johan zette op 7 meter afstand van de hut nog een extra boom neer. 'Deze landingsplek staat op fotografische afstand; een mooie attractie voor natuurfotografen. In het voorjaar heb ik er veel koekoeken kunnen fotograferen.'

7. Kokmeeuw
8. Boerenzwaluw

Gloednieuwe fotohut

Hoewel er vanuit de vogelkijkhut altijd wel weer iets nieuws te ontdekken valt, realiseerde Johan dit jaar een nieuwe, lang gekoesterde wens. Op zijn initiatief is de tunnel doorgetrokken tot aan het dichtstbijzijnde water. 'We hebben daar naar mijn ontwerp een lage fotohut gebouwd. Voor de ramen hangen camouflagenetjes, zodat de vogels niet gestoord kunnen worden. Doordat je vlak boven de waterspiegel zit, kun je vanuit een fraai standpunt foto's maken. Ik maak me hier al jaren sterk voor, dus ik ben erg blij dat het nu is gelukt.'

Anders dan de vogelkijkhut, die vrij toegankelijk blijft, is de fotohut afgesloten met een codeslot. 'Natuurfotografen kunnen hem voor 60 euro per dag huren en krijgen dan de code mee.'

Johan verheugt zich al op de foto's die hij er zal maken en kan bijna niet wachten totdat de eerste zangvogels het voorjaar aankondigen.

Daar ziet ook Gesa naar uit. Oranje ligt op de langeafstandsroute van Amsterdam naar Groningen en ook de Drentse Fiets4daagse van Appelscha komt er langs. Zodra de temperaturen stijgen, zullen de recreanten zich weer laten zien. 'Dat geeft altijd genoeg aanloop. Toch mag het wel wat drukker worden. Vanwege de asielzoekers en de berichtgeving over ons dorp, bleven veel mensen de afgelopen jaren weg. Ze kozen voor een ander dorp op de route. Zonde, want Oranje is juist zo mooi!' 📍